

בעניין:

1. _____ עלאונה, ת.ז. _____.
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע.ר.
ע"י ב"כ ידין עילם (מ.ר. 39475) ו/או סיגי בן ארי (מ.ר. 37566)
ו/או יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או יותם בן הלל (מ.ר. 35418)
ו/או חוה מטרוס-עירון (מ.ר. 35174) ו/או עביר ג'ובראן (מ.ר. 44346)
ו/או עידו בלום (מ.ר. 44538) ו/או אלון מרגלית (מ.ר. 35932)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית
2. קצין משטרה צבאית ראשי
3. נציב שירות בתי הסוהר
4. המפקח הכללי - משטרת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה
צלחה אלדין 29, ירושלים 91010

המשיבים

עתירה לצו Habeas Corpus

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם כדלקמן:

- א. למשיב 1 - מדוע לא יודיע למשפחת העותר 1 (להלן: **העותר**) מה עלה בגורלו של העותר, העצור בידי כוחות הביטחון של ישראל, לכל המאוחר מיום 21.3.2008 ואשר מקום הימצאו אינו ידוע; אם הוא מוחזק על-ידו או על-ידי מי מטעמו - היכן הוא מוחזק ומכוח איזה דין; ואם שוחרר או הועבר לגורם אחר - מתי, היכן, לידי מי, ומה ידוע לו על מקום הימצאו היום. ככל שהעותר מוחזק בידי רשות ישראלית שלא כדין, יתבקש בית-המשפט להורות על שחרורו.
- ב. למשיב 2 - מדוע לא יחזיק בידי מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור, תושב השטחים, המוחזק על ידי איזו מרשויות המדינה.
- ג. למשיבים 3 ו-4, באם העותר מוחזק בידי מי מהם - מדוע לא ירשמו כדין, ובזמן אמת, את מקום מעצרם של עצורים.

בקשה לקביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו הינה בזכותו היסודית ביותר של עצור, שנעצר על ידי מי מגורמי הביטחון של ישראל, שדבר מעצרו ומקומו ייודע. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של העצור – לייצוג משפטי, להתערבות בעניין תנאי מעצרו וכד'. הזכות היא גם זכותה של משפחת העצור לדעת מה עלה בגורל בנה והיכן הוא מוחזק.

הדין מורה, כי הודעה על מקום מעצרו של העצור תימסר לאדם הקרוב לו **ללא שיהוי**. משפחת העותר אינה יודעת היכן הוא מוחזק.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות בו חיה המשפחה, את דאגתה ואת חרדתה. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויותיו היסודיות ביותר של אדם המצוי במשמורת והוא נטול כוח להגן על ענייניו בעצמו.

אם עודו בידי רשויות המדינה, זכאית המשפחה על פי דין לדעת **מיד** את מקום הימצאו ולמנות עורך דין שייצגו בהליכי המעצר. אם יצא מידי המדינה, חובה על המדינה לספק **בדחיפות** כל מידע שיסייע באיתורו, ובהגנה עליו במידת הצורך.

במספר של עתירות הביאס קורפוס שהוגשו על-ידי העותר 2 לבית-משפט נכבד זה, בעניין תושבי השטחים שנעצרו על-ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, בית-המשפט קבע תקופה **מקסימלית של 24 שעות** שבגדרה על המשיב היה להשיב לעתירה. כך, למשל, בבג"ץ 10447/07 **דבכ נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**.

ואלה הם נימוקי העתירה

עניינם של העותרים

1. העותר, יליד 6.10.1980, תושב ג'בע שבנפת ג'נין.
2. ביום 19.3.2008 פנתה משפחת העותר אל העותר 2 (להלן: **המוקד להגנת הפרט או המוקד**), בבקשה לסייע לה באיתור העותר. דאגתה של משפחת העותר לשלומו נבעה, היות ובערב הקודם התקשר העותר להוריו, מסר להם שהוא בדרכו הביתה, אולם לא הגיע לביתו.
3. בו ביום פנה המוקד להגנת הפרט למרכז השליטה שבמפקדת המשיב 2 (להלן: **המשל"ט**) בבקשה לסייע באיתור העותר.
4. ביום 20.3.2008, התקבלה תשובת המשל"ט ולפיה העותר אינו מופיע במסוף המחשב של השב"ס ואף לא במסוף המחשב של משטרת ישראל.
5. היום, יום א' ה-23.3.2008, נודע למוקד כי העותר התקשר בשעות אחר הצהריים של יום ו' ה-21.3.2008 לאימו, מסר לה כי הוא עצור וכי הוא אמור להיות מובא בפני שופט ביום א' ה-23.3.2008. הוא לא מסר היכן הוא מוחזק.

6. לאור האמור, פנה המוקד פעם נוספת למשלי"ט אך מהמשלי"ט נמסר שוב כי העותר אינו מופיע במסופי המחשב של השב"ס ושל משטרת ישראל.

7. המוקד הינו ארגון לזכויות אדם המסייע לתושבי השטחים שזכויותיהם קופחו. בין שאר פעולותיו, הוא מסייע באיתור מקום החזקתם של עצורים שנעצרו על ידי כוחות הביטחון של ישראל.

הטיעון המשפטי

הודעה על מקום מעצר – חובתם של המשיבים 1 ו-2

8. אין צורך להכביר מלים בדבר הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו.

9. סעיף 78א(ב) לצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 53) (אזור יהודה והשומרון) (מס' 1220), התשמ"ח-1988, קובע כי:

נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור (כל ההדגשות בעתירה שלי - י.ע.).

10. גם בפסיקת בית משפט נכבד זה הוכרה הזכות למסירת הודעה כאמור כזכות יסוד. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"צ 670/89 עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד מג(4), 517, 515:

חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. **זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו.**

11. בשנת 1995, לאחר שמשלי"ט הכליאה לא עמד בחובותיו, הגיש המוקד להגנת הפרט עתירה נוספת לבג"ץ (בג"ץ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון). במסגרת הליך זה, נתן בית המשפט העליון תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו...

(ב) מרכז השליטה הצה"י (בין שהמדובר במרכז השליטה ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים... מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

(ג) מרכז השליטה הצה"י לימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הפונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון.

12. זכות היסוד מצאה ביטוי גם בהנחית היועץ המשפטי לממשלה (הנחיה 4.3002 מיום 4.1.2004) בה נכתב **"חובת ההודעה על מעצרו של אדם הוכרה בפסיקה כזכות יסוד של העצור ושל קרוביו, הנגזרת מכבוד האדם ועקרונות הצדק הכלליים"**.

13. הנה כי כן, מחובתו של המשיב 1 למסור למשפחתו של העצור הודעה, בין טלפונית ובין בדרך אחרת, על עובדת מעצרו ומקום החזקתו. מחובתו של המשיב 2 להחזיק מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור ועצור. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת המוקד להגנת הפרט ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני אודות מקום המעצר של יקיריהן, וזאת באמצעות המשל"ט.

14. נושא איתור העצורים ותפקוד המשל"ט נדון גם בהחלטתו של כבוד הרשם (כתוארו אז) בעז אוקון בבג"ץ 9332/02 ג'ראר נ' מפקד כוחות צה"ל. בהחלטתו קובע כבוד הרשם:

מסירת המידע מהווה אמצעי בקרה ופיקוח, אך יש לה חשיבות אנושית מבחינת העצור המאבד באחת את השליטה בחייו. יש לדיווח משמעות שלא ניתן להפריז בחשיבותה מבחינת בני המשפחה, אשר קרוב להם נעלם "בלא הסבר". ההגנה על הפומביות מהווה ערובה למניעת שימוש לרעה ביכולת לעצור, ומונעת שימוש בלתי מרוסן ביכולת זו. אכן, כוחה של המדינה, ויהיו כוונותיה טובות ככל שיהיו, הוא גדול. בלא דיווח עלול כוח זה לצאת מכלל שליטה, גם אם הוא מוסבר בשיקולים ביטחוניים. ויתור או הגמשה טומנים בחובם סיכונים ברורים. הנסיון מלמד ששימוש יתר בכוח, שלא שורש בעיתו, יוצר מציאות חדשה. הכוח אינו כמו בומרנג, כשמשחררים אותו – הוא לא חוזר. על כן מצווה הרשות להקפדה של ממש בכל הנוגע להפעלת סמכויות המעצר. הקפדה זו מחייבת דיווח מיידני על עצם המעצר.

15. מכאן שני הסעדים הראשונים המבוקשים בעתירה שעניינם מחויבותם של המשיבים במסירת הודעה על מעצרו ומקום מעצרו של אדם ומחויבותו של המשיב 2, באמצעות המשל"ט, להחזיק בידיו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור המוחזק על ידי מי מזרועות המדינה.

רישום העותר במקום המעצר

16. מובן מאליו כי לכל עצור ישנה זכות שמקום מעצרו יהיה ודאי וברור לכל. רישומו של עצור במקום מעצרו הוא תנאי הכרחי למימוש זכויותיו. רק כך יוכלו משפחתו ועורך דינו לברר עם האחראים על מקום המעצר מהו מעמדו, מצבו הבריאותי, תנאי מעצרו, האם ומתי ניתן להיפגש עימו וכדומה. רק כך יוכלו לפעול למען מימוש זכויותיו כעצור. אף זכותו של עצור להיות נוכח בהליכים המשפטיים המתנהלים נגדו תלויה ברישומו המסודר במקום מעצרו.
17. אי רישומו של עצור במקום המעצר פוגע קשות בזכויות הבסיסיות שלו ושל בני משפחתו. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על רישום העצור במקום מעצרו ועל היכולת לקבל אינפורמציה שוטפת על סמך רישום זה, אינה ממלאת את חובתה ומועלת בתפקידה.
18. רישום ראוי של עצורים מוסדר בחקיקה הן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 3 והן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 4.

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 3

19. בשל החשיבות העליונה שיש לרישומו של עצור במקום מעצרו עוגנה חובת הרישום בחקיקה ראשית. סעיף 4 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש) תשל"ב-1971 קובע כי :
- התקבל אדם לבית סוהר ידאג מנהל בית הסוהר שיירשמו בנוגע אליו הפרטים שנקבעו.
20. בפרק 5 להוראות שירות בתי הסוהר (סעיף 5.06) נכתב :

בבית הסוהר יתנהל רישום מעודכן ומדויק לגבי כל אסיר המוחזק בו הכולל את האסמכתא למאסרו ומציין את תקופת המאסר או המעצר, חישוב מועד תום ריצוי העונש, ומועדים נוספים הנדרשים לצורך חישוב פרקי זמן מינימלי המהווים תנאי להענקת טובות הנאה (כגון: חופשות) או זכויות מוקנות (כגון: דיון בוועדת שיחרורים) לאסיר.

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 4

21. ההוראות העוסקות ברישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 4 מרחיקות לכת אף יותר מאלו החלות על העצורים המוחזקים בידי המשיב 3. בסעיף 3א(2) לפקודת המטה הארצי 12.03.01, שכותרתה "הטיפול בכלואים בבית המעצר" נקבע כי :

לא יכלא אדם בבית המעצר, לפני שהממונה על החקירה או על המעצר מסר הודעה על המעצר לבני משפחתו, ולפני שראיין אותו קצין והודיע לו על זכותו ליצור קשר עם עורך דין.

22. מכאן הסעד השלישי המבוקש בעתירה, שעניינו הפקת לקחים מהמקרה הנוכחי, אשר אינו המקרה הראשון בו נתקלה העותרת בחוסר הקפדה על הנהלים הקבועים בחוק מצד המשיבים, והקפדה על נהלים שימנעו היעלמות עצורים כגון העותר.

על מקרים נוספים של אי רישום

23. המוקד להגנת הפרט טיפל, בשנת 2007, בלמעלה מ-10,000 פניות לאיתור כלואים.
24. למרבה הצער, המוקד נתקל מדי שנה במספר מקרים בהם כלואים אינם נרשמים כדין במקום מעצרם. בששת החודשים האחרונים נאלץ המוקד להגיש 4 עתירות הביאס קורפוס לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 8696/07 מישי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (להלן: עניין מישי); בג"ץ 10058/07 ענאתי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (להלן: עניין ענאתי); בג"ץ 10447/07 דבכ נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (להלן: עניין דבכ) ובג"ץ 1201/08 כעכה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (להלן: עניין כעכה). חשוב להדגיש שהמוקד אינו ממהר להגיש עתירות הביאס קורפוס. ישנם מקרים רבים בהם המוקד מצליח לגלות היכן כלואים מוחזקים. במקרים שכאלה, אף אם הכלוא אינו רשום, איננו עותרים כמובן לבית המשפט הנכבד.
25. בנוסף ל-4 העתירות דלעיל נתקל המוקד במקרים נוספים של אי רישום. ביום 27.12.2007 שלח הח"מ מכתב למפקד בית המעצר במגרש הרוסים, ובו פורטו 8 מקרים (בכללם העותר בעניין דבכ), בהם לא נרשמו עצורים כדין. באחד המקרים הוחזק אדם במעצר במשך 18 ימים עד לשחרורו מבלי שנרשם כלל.
- העתק המכתב מיום 27.12.2007 מצורף כנספח ע/1.
26. ביום 27.12.2007 נשלחה תשובה מטעם המשיב 2 (להלן: הקמצ"ר) לפנייה שנעשתה אליו ואשר עסקה בתקלות בנושא איתור הכלואים על ידי משל"ט הכליאה. מהמכתב עולה כי הקמצ"ר אינו מודע לכובד האחריות המוטלת עליו שכן במכתב נכתב, בין היתר, כך:
2. מבדיקה מעמיקה של הנושא ולמידת הפערים עולה שאכן קיימת בעיה טכנית במשל"ט הכליאה לאור מעברו למתכונת משודרגת.
3. אין ספק שבעיה זו פוגעת ברמת השירות שנותן המשל"ט, אולם תיקון הפער עלול לקחת זמן מה...
5. אנו מודים לך על פנייתך ומבקשים את סבלנותך עד אשר הבעיה תבוא על פתרונה.
- הנה כי כן, הקמצ"ר מודה כי קיימת בעיה, תולה אותה במעבר המשל"ט ל"מתכונת משודרגת" (שנעשתה בחודשים מרץ-אפריל 2007), מודיע כי תיקון הפער עלול לקחת זמן מה ומבקש את סבלנותנו. לדעת העותרים, עניין הבעיות ברישום הכלואים ובאיסוף המידע על ידי הקמצ"ר לא מותר מקום לסבלנות.
- העתק המכתב מיום 27.12.2007 מצורף כנספח ע/2.
27. ביום 29.1.2008 ניתן פסק דין בעניין מישי. בפסק הדין ניתן ביטוי להתחייבות השב"ס לתקן את פקודת הנציבות "על ידי הוצאת פקודה אחת שתתייחס לכלל אוכלוסיית האסירים והעצורים, ותכלול את העקרונות הברורים הבאים: א. קליטה של כל אסיר או עצור במתקן שב"ס, תרשם ללא דיחוי הן ביומן בית הכלא והן במערכת הממוחשבת. ב. כל העברה ממתקן למתקן תרשם

כאמור הן במתקן ממנו יוצא האסיר/עצור, והן במתקן אליו הוא מתקבל". נפסק כי הפקודה תפורסם עד ליום 1.5.2008.

28. עם זאת, טרם יבש הדיו על פסק דין זה והנה ביום 6.2.2008 נאלץ המוקד להגנת הפרט להגיש עתירת הביאס קורפוס נוספת, בעניין כעכה, אשר עסקה בעותר אשר הוחזק על ידי השב"ס בשני בתי כלא מבלי שנרשם באף לא אחד מהם. כהרגלם, גם זו הפעם טענו המשיבים כי המדובר ב"תקלה". לאחר דיון שנערך בעתירה ולאחר שההרכב הנכבד הביע את מורת רוחו מכך שהמשיבים לא מנמקים מה גרם ל"תקלה", ניתנה, ביום 18.2.2008, החלטה לפיה "מצב דברים זה, שבו מתקיים פער זמנים ניכר בין מועד תחילת החזקתו של אדם בידי רשויות הביטחון, לבין מועד מתן דיווח הרשויות לבני משפחתו על מקום הימצאו, מחייב בחינה ותיקון". נקבע כי על המשיבים לעדכן את בית המשפט הנכבד בדבר "אופי ומהות התקלות שהביאו לכך שבמשך מספר ימים לא קיבלו בני משפחת העותר והעותרת 2 כל מידע על מקום הימצאו. כן נבקש התייחסות לשאלה אלו לקחים הופקו כדי למנוע תקלות דומות בעתיד".

29. דומה כי המשיבים מתייחסים בשוויון נפש לעובדה כי מדי שנה נעלמים כלואים ומוגשות מספר עתירות הביאס קורפוס לבית המשפט הנכבד וכי התוצאה של עתירות אלו – בזבוז זמן שיפוטי יקר של בית המשפט, אובדן שעות עבודה רבות הן של עובדי המוקד להגנת הפרט והן של עורכי הדין של המדינה ותשלום הוצאות משפט על ידי המשיבים – נוחה וזולה יותר למשיבים מאשר שיפור מערך הרישום על ידי השב"ס ומערך איסוף המידע והדיווח על ידי משל"ט הכליאה.

30. ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהיר ובייפוי כוח מטעמו של העותר. לעתירה מצורף תצהיר וייפוי כוח מטעם המוקד להגנת הפרט בנוגע לקבלת המידע אודות העותר במשרדו ובנוגע לפעולותיו בעניינו.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט להוציא בדחיפות צו על תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להופכו להחלטי ולהטיל עליו את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 23 במרץ 2008

ידין עילם, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 55002)